

Leiden

Meedoen door Maatwerk

Beleidsplan armoedebeleid 2019-2022

INHOUD

1.	INLEIDING	3
	Kaders en ontwikkelingen	3
	Totstandkoming beleidsplan	5
2.	ARMOEDE IN LEIDEN	6
	Inleiding	6
	Participatie	6
	Omvang doelgroep	6
	Gebruik minimaregelingen	7
	Collectieve zorgverzekering	8
	Langdurige armoede	9
	Wat wil de doelgroep	10
3.	VISIE EN DOELSTELLING	12
	Visie	12
	Doelen	14
4.	HOE GAAN WE DIT BEREIKEN?	15
	Inleiding	15
	Maatwerkbudget	15
	Kindgericht armoedebeleid	15
	Individuele Inkomenstoelage	18
	Samenwerking met partners	18
	Collectieve zorgverzekering	20
	Declaratieregeling en kortingspas	21
	Bijzondere bijstand	21
	Bevorderen van het gebruik van voorzieningen	22
5.	JAARBEGROTING	23

1. Inleiding

Voor u ligt het plan voor de bestrijding van armoede in Leiden.

De gemeente hanteert een brede definitie van armoede. Armoede is breder dan alleen inkomensachterstelling. Het kan ook samengaan met andere ongunstige levensomstandigheden. In dat geval is sprake van sociale uitsluiting, zo stelt ook het [CBS](#). Armoede is een complex van achterstanden die elkaar onderling versterken en een kloof slaan met de rest van de samenleving. Het gaat om achterstanden in gezondheid, werken, wonen, opleiding, sociale vaardigheden, politieke deelname en vrijetijdsbesteding.

Armoede is dus meer dan een geldprobleem. Goed armoedebeleid vraagt daarom om meer dan alleen inkomensondersteuning. In het [beleidsakkoord 2018-2022 'Samen maken we de stad'](#) staat dat we het armoedebeleid meer zullen richten op activering en het wegnemen van belemmeringen om mee te doen, dan op generieke inkomensondersteuning. We verwachten dat dit een duurzamere manier is om armoede te bestrijden. Het accent verschuift van algemene voorzieningen voor iedereen met een inkomen tot 120 procent - zoals de huidige declaratieregeling - naar maatwerk waarbij in samenspel met hulpverleners van geval tot geval wordt beoordeeld welke (financiële) ondersteuning nodig is om de zelfredzaamheid van mensen te versterken en een doorbraak te creëren. We introduceren daarom een maatwerkbudget. De uitvoering wordt belegd bij de Sociale Wijkteams en Jeugd- en Gezinsteam. Uitgangspunten zijn een integrale en doelmatige aanpak, een minimum aan bureaucratie en ontschotting van middelen. Hulpverleners die bij de mensen thuis of in de wijk komen, kunnen het beste beoordelen welke vorm van (inkomens-) ondersteuning het meest bijdraagt aan het vergroten van de maatschappelijke participatie, zo is de gedachte.

Kinderen blijven daarbij een bijzondere groep vormen. Kinderen die in armoede opgroeien, zijn kwetsbaar en lopen meer risico's op problemen in de ontwikkeling naar volwassenheid dan andere kinderen.

We geven onze partners een grote(re) rol. Zo willen we de uitvoering van de gemeentelijke Leermiddelenregeling en Schoolbijdrageregeling beleggen bij een organisatie die maatwerk kan leveren en laagdrempelig is voor de doelgroep: Stichting Leergeld. Leergeld werkt met vrijwilligers en ondersteunt kinderen in achterstandssituaties. Omdat gezinnen thuis worden bezocht, hebben de vrijwilligers een goed beeld van de omstandigheden en kunnen zij beoordelen wat nodig is. Met Leergeld en diverse andere partners gaan we intensiever gezamenlijk optrekken in het bereiken van de doelgroep en het bestrijden van armoede.

In 2019 wordt mede op advies van de Raad van Kinderen onderzocht of een Leidse kortingspas meerwaarde heeft. Deze pas zou activiteiten moeten bevatten die het meedoen bevorderen.

Naast inhoudelijke overwegingen is er ook een financiële aanleiding voor de herijking van het armoedebeleid. In de jaren 2017 en 2018 was er jaarlijks een overschrijding van het budget van circa € 1,5 miljoen.

Kaders en ontwikkelingen

Beleidsakkoord 'Samen maken we de stad'

'In Leiden doet iedereen mee' zo staat in het beleidsakkoord. 'Iedereen is welkom in Leiden om te wonen, te werken en te leven. Wij streven naar een inclusieve stad, waarin iedereen meedoet. Wij

staan voor gelijke kansen, ongeacht opleidingsniveau, achtergrond, leeftijd, geaardheid of eventuele beperking.' Het nieuwe armoedebeleid geeft invulling aan dit streven.

Participatiewet

De Participatiewet schrijft voor dat gemeenten geen 'generiek of categoriaal inkomensbeleid' mogen voeren. Dat betekent dat een gemeente niet zomaar een bedrag mag geven aan minima zonder te controleren of het bedrag wordt uitgegeven aan het doel waarvoor het is toegekend. Inkomensbeleid is voorbehouden aan het rijk. De beperkte mogelijkheden om als gemeente inkomensbeleid te voeren, zijn per 1 januari 2015 door het Rijk nog eens drastisch ingeperkt. Er is een individuele studietoelage geïntroduceerd en de langdurigheidstoelage is vervangen door de meer op maatwerk gerichte individuele inkomensbelegging. Meer dan voorheen moet de gemeente van geval tot geval nut, noodzaak en aard van de bijstandverlening vaststellen.

Armoede- en schuldpromotie

Het beleidsplan armoedebeleid heeft de nodige raakvlakken met het [beleidsplan schuldhulpverlening Leiden 2017-2020](#) en de thema's in de ondertitel van dat beleidsplan: Preventief, laagdrempelig, maatwerk en integraal. Ook het [Schuldpromotieplan](#) en het project [Snelle Hulp Bij Schulden](#) welke voortvloeiden uit het beleidsplan schuldhulpverlening, sluiten naadloos aan op het nieuwe armoedebeleid. Het Schuldpromotieplan omvat de promotieactiviteiten voor de risicogroepen die zijn benoemd in het beleidsplan schuldhulpverlening: jongeren, laaggeletterden, statushouders, uitkeringsgerechtigden, mensen met een licht verstandelijke beperking, cliënten maatschappelijke opvang en zelfstandigen. Daarnaast worden promotieactiviteiten gepresenteerd in de categorieën Financiële opvoeding en voorlichting, Vroegsignalering en Nazorg.

Sociaaleconomische gezondheidsverschillen

Armoede en schulden kunnen een serieuze aanslag op de gezondheid betekenen. Ook omgekeerd is er een verband, want een slechte gezondheid kan leiden tot een lager inkomen, en bijvoorbeeld ook leiden tot veel kosten voor medicijnen en zorg. Het nieuwe Sport- en Gezondheidsbeleid dat momenteel wordt ontwikkeld, zal bijdragen aan de bestrijding van armoede, en wordt daarom afgestemd met het armoedebeleid.

Financiën

De laatste beleidswijziging van het minimabeleid dateert van 2015. Toen werd de doelgroep uitgebreid van de inkomens tot 110% van de bijstandsnorm naar 120% en de mogelijkheden om een tegemoetkoming te vragen op grond van de Declaratieregeling werden ruimer. Dat de uitgaven hierdoor zouden toenemen, was ingecalculeerd. In 2017 en 2018 blijken er echter aanzienlijk tekorten te zijn ontstaan op de begroting van het armoedebeleid. In deze jaren zijn de kosten ruim € 1,5 miljoen hoger dan eerder geraamd (uitgaven in 2016 ruim € 6,5 miljoen en in 2017 € 8 miljoen). Omdat het steeds beter lukt om de doelgroep te bereiken, gaan we er vooralsnog vanuit dat bij ongewijzigd beleid de stijging structureel is. Slechts een deel is toe te schrijven aan de verhoogde asielinstroom in 2015 en 2016. Bij deze groep is de kans op een langdurig laag inkomen wel groter dan gemiddeld. Ook de kosten voor beschermingsbewind drukken steeds zwaarder op het budget (naar verwachting € 900.000 in 2018). De gemeente heeft zeer beperkte middelen om deze uitgaven terug te dringen.

Het vorige kabinet stelde extra middelen beschikbaar voor de bestrijding van kinderarmoede, de zogenoemde 'Klijnsmagelden'. Voor Leiden gaat het om een jaarlijks structureel bedrag van ca. € 555.000. Ook deze middelen zijn formeel niet-geoordeeld. De VNG en het Rijk hebben echter [bestuurlijke afspraken](#) gemaakt om het budget volledig te besteden aan de bestrijding van kinderarmoede. Ook Leiden heeft het geld daartoe ingezet.

In het afsluitende hoofdstuk treft u een begroting voor het armoedebeleid.

Kindgericht armoedebeleid

In 2017 werd het Plan van Aanpak Kindgericht Armoedebeleid gepresenteerd. Hierin staan stappen om te komen tot een plan voor de structurele besteding van de Klijnsmagelden. Dit plan treft u in dit beleidsplan. De gemeente vat het kindgericht armoedebeleid op als integraal onderdeel van het bredere Leidse armoedebeleid.

Totstandkoming beleidsplan

Tijdens de Conferentie '[Leiden verder aan zet tegen armoede en schulden](#)' op 18 september 2018 is met ruim 200 professionals en vrijwilligers het startsein gegeven voor samenwerking bij de aanpak van armoede en schulden in Leiden. Er zullen vervolgbijeenkomsten worden georganiseerd om elkaar te informeren en om manieren te bedenken om armoede en schulden effectiever te bestrijden.

Daarnaast is in een wat kleiner verband gesproken met stichtingen en fondsen die zich in de stad richten op de bestrijding van armoede en schulden. De komende jaren zullen we ook met hen de samenwerking intensiveren. We gaan onze activiteiten beter afstemmen en zetten ons in om de doelgroep zo goed mogelijk te bereiken.

Voor de invulling van het kindgerichte armoedebeleid is de Raad van Kinderen geraadpleegd. De Raad van Kinderen zal ook worden betrokken bij de uitvoering en evaluatie van het beleid.

Diverse betrokkenen hebben schriftelijk gereageerd op het concept-beleidsplan waaronder Jeugdfonds Sport en Cultuur, Adviesraad Wmo/Jeugd, Platform Gehandicapten Leiden, Stichting Voor Elkaar Leiden e.o. en enkele inwoners.

2. Armoede in Leiden

Inleiding

In dit hoofdstuk kijken we naar de aard en omvang van de armoedeproblematiek. Ook houden we het huidige minimabeleid tegen het licht. Daarbij citeren we onder meer uit het rapport [Verkennd onderzoek naar het armoede- en minimabeleid](#) dat in april 2018 naar de gemeenteraad werd gestuurd.

Participatie

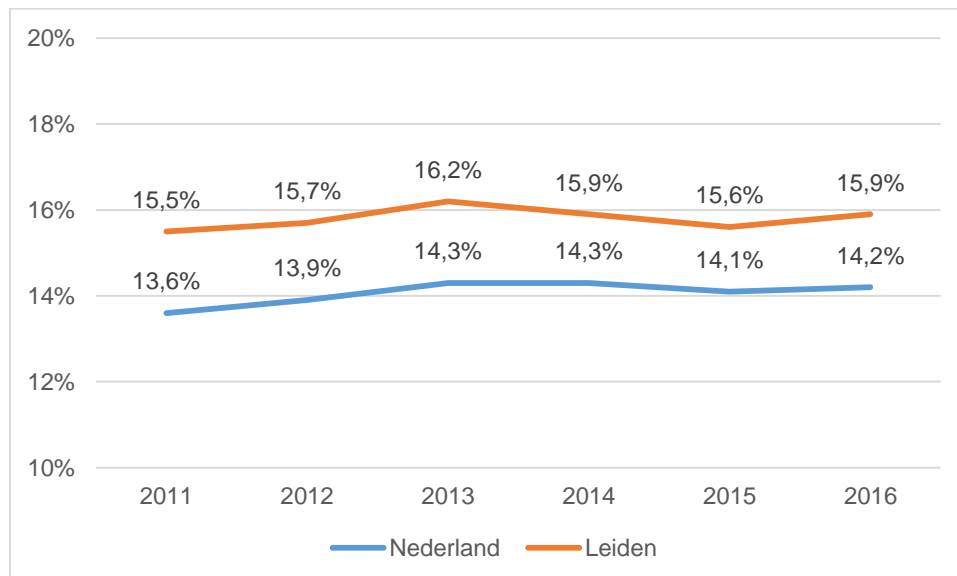
Uit het onderzoek blijkt dat niet goed is vast te stellen of de huidige regelingen, waaronder de Declaratieregeling - bijdragen aan het hoofddoel: maatschappelijke participatie. De toetsing voor toekenning vindt alleen plaats door middel van algemene voorwaarden en er wordt niet op individueel niveau gekeken of dat wat wordt aangevraagd het grootste effect heeft.

Omvang doelgroep

Per 1 januari 2015 is de inkomensgrens van 110% naar 120% van de [bijstandsnorm](#) verhoogd waardoor de doelgroep groter is geworden. Het [Urban Data Centre Leiden071](#), waarin de gemeente samenwerkt met het CBS, heeft de samenstelling en omvang van de doelgroep en het [gebruik van minimaregelingen](#) in kaart gebracht.

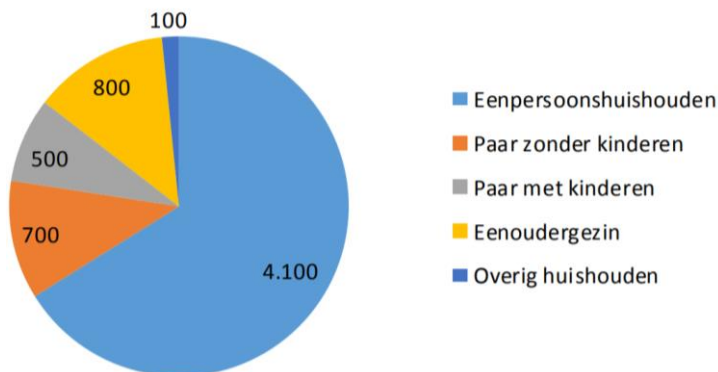
Het percentage Leidse huishoudens met een inkomen tot 120% van het bijstandsniveau schommelde in de periode 2011-2016 tussen de 15,5% en 15,9%. Dat is gemiddeld 1,7 procentpunt hoger dan het landelijk gemiddelde.

Bron: [CBS Statline](#)

In totaal ging het in 2015 om 6.200 huishoudens die in de gemeente Leiden tot de doelgroep behoorden, waarbij 3.400 huishoudens al minimaal 4 jaar binnen de doelgroep vallen.¹

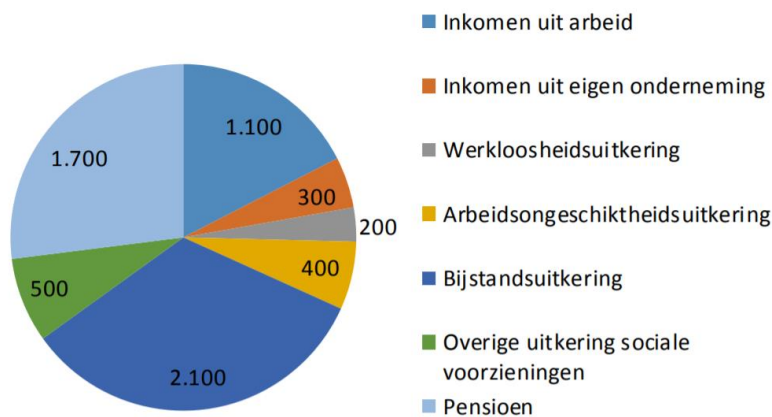
Samenstelling doelgroep

Wat in bovenstaande diagram opvalt, is de grote groep eenpersoonshuishoudens. Dit is van invloed op het gebruik van regelingen. Zij zullen bijvoorbeeld geen gebruikmaken van het kindpakket.

Als we kijken naar inkomstenbron, dan valt op dat het grootste gedeelte van de doelgroep *geen* bijstand ontvangt. 1 op de 4 huishoudens in de doelgroep is pensioengerechtigd. En bijna een kwart van de doelgroep bestaat uit werkende minima (werknemers en zelfstandig ondernemers).

Voornaamste inkomstenbron

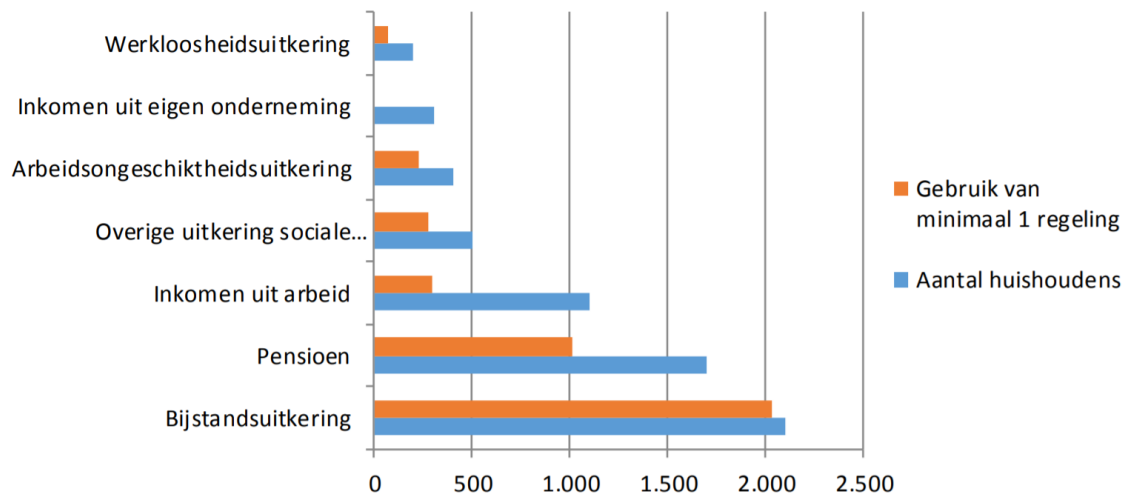
Hierbij geldt wederom dat bovenstaande situaties aangeven dat een andere benadering nodig is om maatschappelijke participatie te bewerkstelligen.

Gebruik minimaregelingen

Bijstandsgerechtigden maken relatief goed gebruik van minimaregelingen. Dat is niet verwonderlijk; de gemeente heeft deze doelgroep immers goed in beeld en kan hen direct aanschrijven.

Gebruik minimaregelingen

¹ Deze aantallen zijn berekend door het Urban Data Center. Naast inkomen, keken zij voor 2015 ook naar het vermogen van de huishoudens.

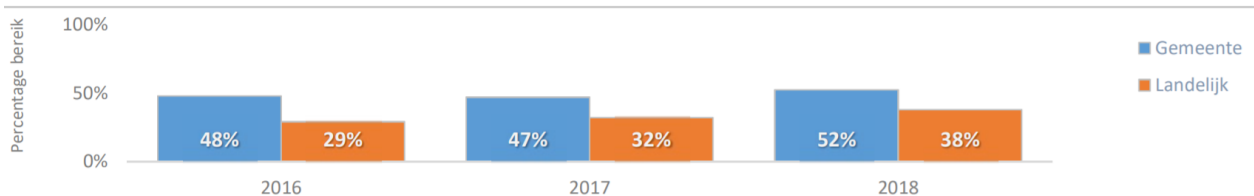
Bijna alle bijstandsgerechtigden maken gebruik van minimaal één regeling. Bij pensioengerechtigden is dat iets meer dan de helft. In totaal maakt 63% van de huishoudens gebruik van minimaal 1 regeling. Dit houdt tegelijkertijd in dat er 37% van de huishoudens (= 2.300 huishoudens) nog geen gebruik maakt van minimaal één regeling. In 2016 en 2017 heeft er wel een stijging plaats gevonden in het gebruik van de regelingen.

Collectieve zorgverzekering

Onderstaande figuur laat zien hoe het bereik in Leiden zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde bereik. De afgelopen jaren maakten relatief veel mensen uit de doelgroep gebruik van de collectieve zorgverzekering.

Bereik collectieve zorgverzekering (aantal gebruikers t.o.v. doelgroep)

Onderstaande figuur bevat een overzicht van het financiële voordeel dat deelnemers aan de collectieve zorgverzekering hebben. In Leiden is het voordeel voor minima € 600 per jaar. Dat is een hoog bedrag vergeleken met het landelijke gemiddelde. De bijdrage van de gemeente Leiden is ongeveer twee keer zo groot als in andere gemeenten.

Voordeel voor verzekerden*

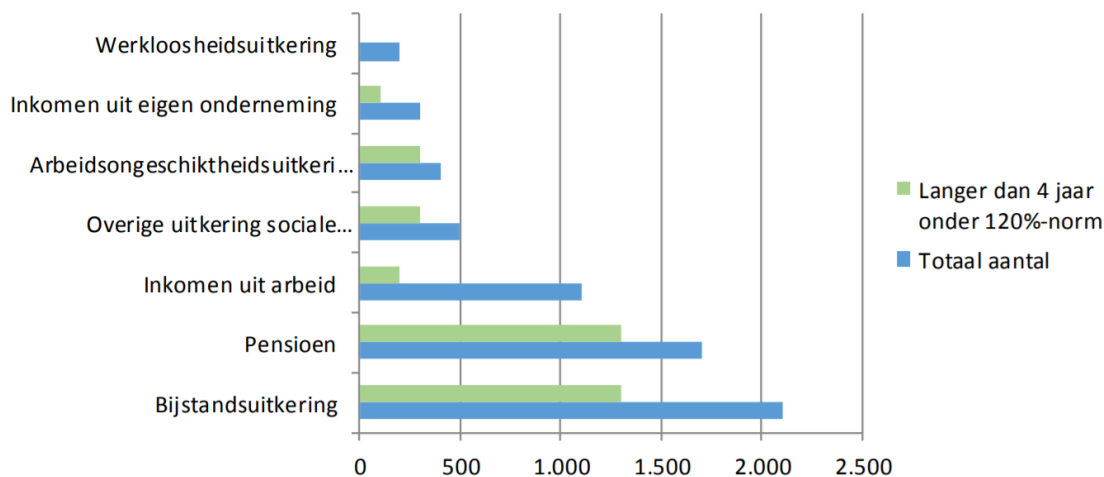

* Bij de bedragen gaat het om de gemiddelde korting in alle pakketten van de collectieve zorgverzekering. Bron: Benchmark minimapolissen BS&F.

Langdurige armoede

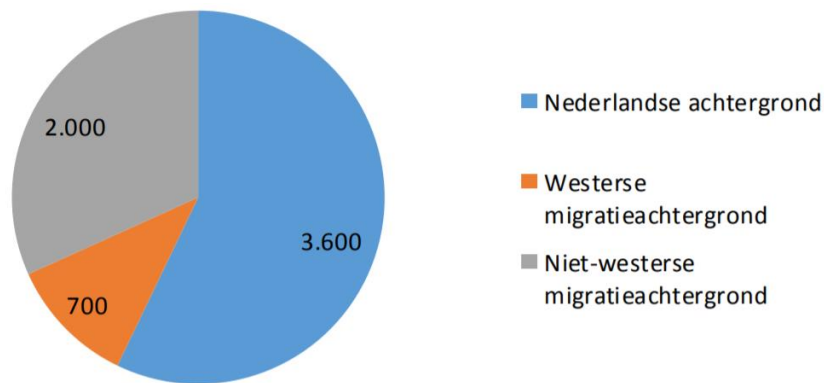
3.400 Leidse huishoudens hebben al langer dan 4 jaar een inkomen tot 120% van het bijstandsniveau. Vooral arbeidsongeschikten en pensioengerechtigden zijn relatief vaak langdurig arm.

Langdurige armoede (> 4 jaar)

Bij iets minder dan de helft van de huishoudens heeft de hoofdkostwinner geen Nederlandse achtergrond.

Herkomst hoofdkostwinner

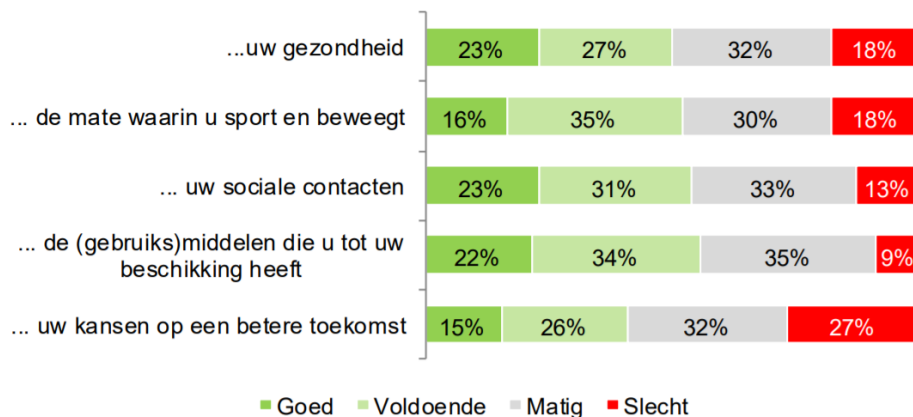
Wat wil de doelgroep

Om inzicht te krijgen in hoe de doelgroep aankijkt tegen de armoedebeleid is het Panel Werk en Inkomen ingezet. 80 mensen vulden een vragenlijst in. De resultaten zijn vastgelegd in het rapport [Minimabeleid en participatie](#).

De panelleden zijn het meest tevreden over de (gebruiks-)middelen die ze tot hun beschikking hebben. Hiermee bedoelen we bijvoorbeeld meubels, apparaten, sportspullen en kleding. Het minst tevreden is men over de kansen op een betere toekomst.

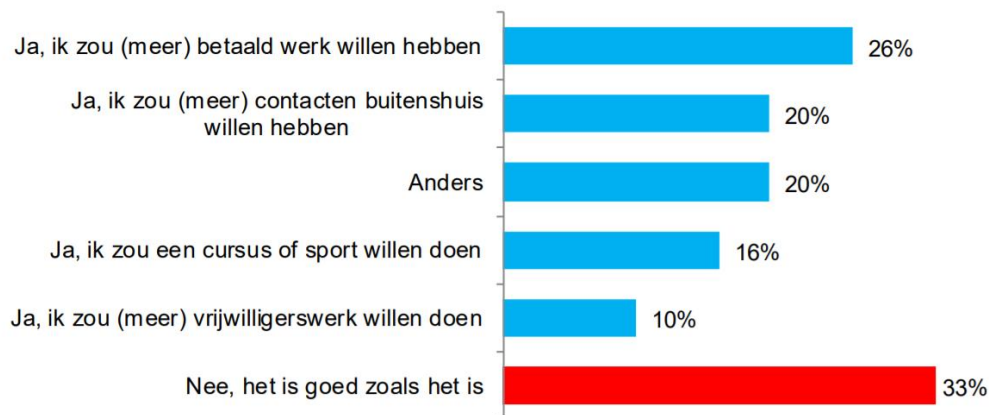

Als u kijkt naar uw leven op dit moment, wat vindt u dan van...

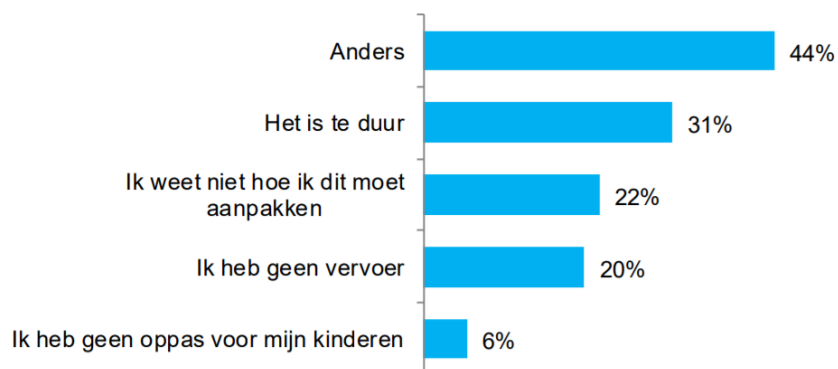
Aan de panelleden is gevraagd of men actiever zou willen zijn in het dagelijks leven. Een derde vindt dat niet nodig, en is tevreden met hoe het nu is. Ongeveer een kwart van de mensen zou (meer) betaald werk willen hebben. De mensen die iets anders noemen, zouden bijvoorbeeld zelfstandig naar pedicure willen gaan, of even 'pauze' willen hebben van hun mantelzorgtaken.

Zou u actiever willen zijn in het dagelijks leven?

Belemmeringen om actiever te zijn (alleen gevraagd aan de 67% van de panelleden die dit wilden) zijn vooral de kosten en bij 'anders' werd in overgrote meerderheid de gezondheid genoemd.

Wat zijn belemmeringen om actiever te zijn?

3. Visie en doelstelling

Visie

In onze visie is armoede niet alleen een geldprobleem. Armoede is een complex van achterstanden die elkaar onderling versterken en een kloof slaan met de rest van de samenleving. Het gaat om achterstanden in gezondheid, werken, wonen, opleiding, sociale vaardigheden, politieke deelname, pedagogisch klimaat, opvoeden en vrijetijdsbesteding. Armoede kan een persoon beperken in zijn welbevinden in lichamelijk en geestelijk opzicht en leiden tot sociale uitsluiting.

De doelgroep van ons armoedebeleid is niet homogeen. De oorzaken en aard van de problematiek verschillen van persoon tot persoon. Daarom pleiten we in het nieuwe armoedebeleid voor **maatwerk**. Het nieuwe armoedebeleid gaat een goede mix bieden van zorg en bemoeizorg, motiveren en stimuleren, rechten en plichten en solidariteit en wederkerigheid. Maatwerk is de essentie van het nieuwe armoedebeleid.

Maatwerk betekent ook dat het accent verschuift van algemene, generieke voorzieningen voor alle huishoudens tot 120% van het sociaal minimum naar ondersteuning gericht op het wegnemen van belemmeringen om te participeren. Aanvragen zullen vaker worden gedaan in een goed gesprek in plaats van met formulieren.

Het hoofddoel van het armoedebeleid is **maatschappelijke participatie**. Meedoen in de samenleving. Deelnemen aan sociale, culturele, sportieve en creatieve activiteiten. Verrichten van betaald werk of vrijwilligerswerk indien mogelijk.

Versterking van de (financiële) zelfredzaamheid, samenwerking met maatschappelijke partners en vroegsignalering hebben een **preventief** effect. Het Nibud stelt dat mensen met een inkomen op bijstandsniveau niet kunnen rondkomen als ze niet goed kunnen budgetteren. Burgers die hun financiële administratie op orde hebben, goed zicht hebben op de inkomsten en uitgaven en zich niet laten verleiden tot onverantwoorde aankopen of leningen, maken minder kans om in de armoede en schulden te geraken. De kunst is om de komende jaren vroegtijdig Leidenaren in beeld te krijgen die voor belangrijke levensgebeurtenissen staan; levensgebeurtenissen waarbij het risico op het ontstaan van armoede en schulden relatief groot is, zoals echtscheiding, baanverlies, arbeidsongeschikt raken of gezinsuitbreiding. We wachten niet tot Leidenaren zich met een hulpvraag melden, maar proberen problemen vroeg te **signaleren** en in de kiem te smoren. Het [Schuldpreventieplan](#) en het project [Snelle Hulp Bij Schulden](#) passen binnen deze aanpak.

Maatwerk betekent dat we als het nodig is met mensen in gesprek gaan om te kijken of we het ontstaan van armoede en schulden kunnen voorkomen en of er mogelijkheden zijn om de financiële situatie **duurzaam** te verbeteren. We kijken in voorkomende gevallen naar alle leefgebieden en maken een integraal plan om de problemen op zo veel mogelijk leefgebieden aan te pakken. In dat plan kan bijvoorbeeld coaching, inkomensondersteuning, opvoedondersteuning, gezondheidszorg, maatschappelijke ondersteuning, verslavingszorg, re-integratie of inburgering in samenhang worden aangeboden. We doorbreken hiermee de verkokering van het beleid.

Maatwerk vraagt om een **nabije overheid**: dienstverlening op maat, passend bij de situatie en zelfredzaamheid van de burger. De [Sociale Wijkteams](#) en [Jeugd- en Gezinsteams](#) spelen hierbij een belangrijke rol. Zij krijgen de ruimte om een goede beoordeling te maken en maatwerk te leveren (doen wat nodig is). Hiermee proberen wij burgerkracht te versterken en laagdrempelig informele oplossingen te bieden.

We willen extra aandacht geven aan onze **jeugd** in de leeftijd tot 18 jaar omdat we vinden dat kinderen niet de dupe mogen worden van de (financiële) problemen van hun ouders. Het kindgerichte armoedebeleid vormt een integraal onderdeel van het brede Leidse armoedebeleid en sluit qua visie

aan op het onderwijskansenbeleid genaamd 'Integrale aanpak onderwijskansen kinderen 0-13 jaar voor 2019 en verder'.

Doel van het armoedebeleid is het vergroten van de **zelfredzaamheid**. Dat betekent niet dat mensen aan hun lot worden overgelaten en zichzelf maar moeten redden. Het beleid is erop gericht dat mensen ontdekken dat zij veel meer kunnen dan ze zelf misschien verwachtten. Dit gevoel van grip op de eigen situatie geeft mensen zelfvertrouwen en betekent een echte stap vooruit. Dit uiteraard naar vermogen. Daarbij maken we gebruik van nieuwe inzichten uit de gedragswetenschappen. Lees bijvoorbeeld het rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR): [Overheid overschat financiële zelfredzaamheid burgers](#). En het boek [Schaarste; Hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen](#). Daaruit blijkt dat hulpverlening op verschillende leefgebieden pas effectief is als er eerst financiële rust is.

Er zijn tal van goede initiatieven van vrijwilligers, fondsen en organisaties in Leiden. De gemeente wil graag samen met deze **maatschappelijke organisaties** de armoede bestrijden. Deze partijen weten vaak beter wat er speelt in de wijken en welke problemen minima ervaren. De ondersteuning die zij bieden is vaak ook laagdrempelig en 'op maat'. Ze signaleren 'stille armoede' achter voordeuren waar de gemeente niet komt. Zowel in de uitvoering als bij de totstandkoming van het beleid willen we heel graag vaker met deze partijen rond de tafel gaan zitten.

Tal van maatschappelijke organisaties tekenden tijdens de conferentie [Leiden verder aan zet tegen armoede & schulden](#) voor een gezamenlijke aanpak.

Gezamenlijke ambitie: 'Preventief iedereen bereiken en door goed gebruik te maken van kennis en kunde van de samenwerkende partijen er voor zorgdragen dat iedereen mee kán doen en daardoor weer grip op eigen leven krijgt.'

Doelen

Onze visie vertaalt zich in de volgende doelen:

1. We zetten in op preventie en vroegsignalering;
2. Mensen worden indien nodig vroegtijdig begeleid in het voorkomen van schulden en armoede;
3. Er is in mindere mate sprake van overerving van armoede. Er zijn meer kansen voor de jeugd;
4. Er is minder sprake van sociaal isolement;
5. Meer Leidenaren zijn (financieel) zelfredzaam. Er is minder financiële armoede;
6. Er zijn minder Leidenaren met (problematische) schulden;
7. Met preventie voorkomen we hoge kosten voor curatie;
8. Bedrijven, fondsen, scholen, maatschappelijke organisaties en particuliere initiatieven leveren samen met de gemeente een bijdrage aan armoedebestrijding.

4. Hoe gaan we dit bereiken?

Inleiding

In dit hoofdstuk vertalen we de visie en doelstelling naar concrete maatregelen.

Maatwerkbudget

We introduceren een maatwerkbudget en onderzoeken of en hoe de uitvoering kan worden belegd bij partners in de stad zoals de Sociale Wijkteams en de Jeugd- en Gezinstteams.

De maatwerkondersteuning is bedoeld voor mensen die in armoede dreigen te geraken of kortdurende ondersteuning nodig hebben om erger te voorkomen. Ook het vergroten van maatschappelijke participatie is een doel van het maatwerkbudget.

Uitgangspunten zijn een integrale en doelmatige aanpak, een minimum aan bureaucratie en ontschotting van middelen. Inkomen en vermogen worden minder zwaar getoetst, bij het inkomen wordt meer uitgegaan van het *besteedbaar* inkomen en er zal minder uitgebreid worden geadmistreerd. Hulpverleners die bij de mensen thuis of in de wijk komen, kunnen het beste beoordelen welke vorm van (inkomens-) ondersteuning het meest bijdraagt aan het vergroten van de maatschappelijke participatie, zo is de gedachte.

Het Maatwerkbudget wordt ingezet om een duurzame oplossing te bieden. Daarom wordt bij elke verstrekking afgewogen en genoteerd:

1. Welk probleem lost dit op?
2. Welke maatschappelijke kosten worden voorkomen indien de voorziening wordt ingezet?
3. Welke activiteiten gaat de cliënt ondernemen om vergelijkbare problemen in de toekomst te voorkomen?

Voorbeelden inzet Maatwerkbudget

- De energierekening valt € 140 hoger uit dan verwacht. De schuldhulpverlening dreigt te stranden door deze nieuwe schuld. De hulpverlener betaalt de energierekening en regelt dat het maandelijkse termijnbedrag wordt bijgesteld, zodat er volgend jaar niet opnieuw een tegenvaller is.
- Een vrouw van 78 krijgt mantelzorg van haar dochter. De dochter woont in een andere gemeente en gaat minder werken om haar moeder te ondersteunen. Met het Maatwerkbudget worden reiskosten vergoed en tijdelijk ook de inkomstenderving. Deze oplossing is voor de gemeente uiteindelijk goedkoper dan een dure Wmo-voorziening.
- Een vrouw uit Angola fietst tegen een auto. De schade is een paar honderd euro. Tijdens haar asielaanvraag was zij ambtshalve verzekerd voor aansprakelijkheid. Drie weken geleden kreeg zij haar status en verviel de verzekering. Dat wist zij niet. Met het Maatwerkbudget wordt de schade vergoed. De hulpverlener zorgt dat zij direct een aansprakelijkheidsverzekering afsluit.
- Een man heeft een gebitsrenovatie nodig. Zijn zelfvertrouwen leidt eronder. Bij sollicitaties is hij niet op zijn gemak. De zorgverzekering dekt niet alle kosten. Via het Maatwerkbudget worden de resterende kosten betaald.

In het kader treft u enkele voorbeelden van situaties waarvoor het Maatwerkbudget kan worden ingezet.

Voor de uitvoering worden budgettaire kaders en afwegingskaders opgesteld. Het afwegingskader wordt afgestemd met onder meer de beleidsregels voor bijzondere bijstand.

Kindgericht armoedebeleid

We geven extra aandacht aan onze jeugd in de leeftijd tot 18 jaar. Kinderen mogen niet de dupe worden van de (financiële) problemen van hun ouders. Het kindgerichte armoedebeleid vormt een integraal onderdeel van het brede Leidse armoedebeleid en sluit qua visie aan op het onderwijskansenbeleid genaamd 'Integrale aanpak onderwijskansen kinderen 0-13 jaar voor 2019 en verder'.

Voor de invulling van het kindgericht armoedebeleid hebben we de behoeften van de doelgroep gepeild via de Raad van Kinderen.

Raad van Kinderen

De [Leidse Raad van Kinderen](#) is in 2017 ingesteld in samenwerking met de [Missing Chapter Foundation](#), [Jes Rijnland](#) en [King for a Day](#) van Diversion. In mei 2018 presenteerden zij hun [adviezen](#) aan de gemeente. Mede op basis van de adviezen breiden we het bestaande pakket voor ondersteuning uit met:

- Voorlichting en trainingen over omgaan met geld en financiële opvoeding;
- Gezondheidsprojecten over gezond eten met weinig geld;
- Naschoolse activiteiten gericht op ontspanning en beweging;
- Voorlichting en bewustwordingsprojecten op voortgezet onderwijs en MBO door peer educators;
- Samenwerking met scholen; inzet lespakket armoede en omgaan met geld, afspraken over digitale middelen.

Ook bij de uitvoering van het armoedebeleid wordt de Raad van Kinderen betrokken.

Huiswerkkamers

In het kader van gelijke kansen voor kinderen in het onderwijs is vorig jaar in samenwerking met de basisscholen, voortgezet onderwijs, [Jes Rijnland](#) en [BplusC](#) een pilot gestart voor het opzetten van vier huiswerkkamers in verschillende wijken in de stad. De huiswerkkamer biedt een plek aan kinderen die vanwege omstandigheden thuis niet de mogelijkheid hebben goed hun huiswerk te maken en geen financiële middelen hebben voor commerciële huiswerkbegeleiding.

De eerste twee huiswerkkamers zijn begin 2018 van start gegaan in Leiden Noord en de Merenwijk (Slaaghwijk). Aan het einde van het schooljaar zijn de eerste ervaringen [geëvalueerd](#). Hoewel de opstart wat moeizaam verliep, zijn de partners positief over de eerste resultaten. De coördinatoren en projectleider zien dat de huiswerkkamer steeds bekender wordt onder leerkrachten. De samenwerking met scholen verloopt constructief. De leerlingen vinden de sfeer fijn en zijn tevreden. Ouders zijn blij dat hun kind een plek heeft om huiswerk te maken. Ook zijn er verbeterpunten zoals verhoging van de instroom vanuit het voortgezet onderwijs, samenwerking met ouders en invulling van het 'bildungsaspect' waarbij het perspectief van kinderen verbreed wordt. Deze verbeterpunten worden meegenomen in de voortzetting van de huidige huiswerkkamers en bij de opzet van de volgende twee huiswerkkamers in de Stevenshof/Mors en Leiden Zuidwest begin 2019.

Project Mondzorg jeugd

Nieuw in het kindgerichte armoedebeleid is verder het project Mondzorg Jeugd. Het doel is dat kinderen en ouders bewust worden van het belang van goede mondzorg en vaker de tandarts bezoeken. In dit project wordt samengewerkt met zorgverzekeraar Zorg en Zekerheid, de Leidse Kring van Tandartsen en de GGD Midden-Holland.

Peer education

We hebben [Diversion](#) en [TeamAlert](#) ingeschakeld voor het verzorgen van lesprogramma's in het voortgezet onderwijs. Jongeren krijgen van leeftijdsgenoten informatie over geldzaken. Er worden ervaringen uitgewisseld en taboes doorbroken. Docenten worden geïnstrueerd hoe ze jongeren met financiële problemen kunnen ondersteunen.

Jeugdfonds Sport en Cultuur

Het [Jeugdfonds Sport en Cultuur](#) (voorheen Jeugdsportfonds en Jeugd cultuurfonds) is al jaren een partner van de gemeente. Het fonds betaalt de contributie of het lesgeld voor kinderen en jongeren uit gezinnen

waar te weinig geld is om te sporten, muziek te maken, te dansen, schilderen, toneel te spelen of iets anders creatiefs te doen. Intermediairs melden kinderen aan. Het fonds werkt volgens een landelijke formule en wordt uit diverse bronnen gefinancierd. De gemeentelijke bijdrage vormt het grootste deel.

Combinatiefunctionaris Sport en Cultuur

Vanaf 2019 zal een deel van de Klijnsmagelden worden gebruikt om extra 'combinatiefunctionarissen Sport en Cultuur' in te zetten. Het college van burgemeester en wethouders heeft de Verklaring deelname '[Brede Regeling Combinatiefuncties](#)' 2019-2022 getekend. De gemeente ontvangt hierdoor ook de komende jaren (naast de Klijnsmagelden) een rijksbijdrage voor het creëren van combinatiefuncties op het gebied van onderwijs, sport en cultuur. De inzet van de combinatiefunctionarissen is erop gericht om de sport- en cultuurparticipatie van jeugdigen in het algemeen en kinderen in armoede in het bijzonder structureel te verhogen. Dit draagt bij aan gelijke kansen voor alle kinderen.

Bijdrage zwemlessen

Voor kinderen vanaf 6 jaar is een [bijdrage voor zwemlessen](#) beschikbaar. De bijdrage van maximaal €450 (in 2018) is bedoeld voor gezinnen met een inkomen tot 120% van het bijstandsniveau. De uitvoering is belegd bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur en worden medegefinancierd door Fonds1818. Bij het onderzoek naar de kortingspas wordt bezien of de vergoeding van zwemlessen hierin kan worden opgenomen.

Stichting Leergeld

[Leergeld](#) is een landelijke organisatie met regionale vestigingen. Zoals de naam doet vermoeden, vergoedt Leergeld van oudsher vooral schoolgerelateerde kosten zoals schoolreisjes, computers en een fiets om naar school te kunnen fietsen. Er worden *tweedehands*, maar goede en opgeknapte fietsen beschikbaar gesteld. In de afgelopen jaren is Leergeld ook andere zaken gaan vergoeden zoals sporten (contributies en/of kleding/schoeisel), sport-, scouting- of zomerkampen en kunstzinnige vorming (muziek/dans/toneel). In Leiden werkt Leergeld op dit vlak samen met Jeugdfonds Sport en Cultuur: Leergeld dient namens haar klanten aanvragen voor *sport en cultuur* in bij het Jeugdfonds.

Leergeld is er voor kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm en gezinnen die gebruik maken van een schuldregeling. Op basis van aanwijzingen van de aanvrager of de verwijzer stelt Leergeld vast of een aanvrager aan de criteria voldoet.

Vrijwilligers van Leergeld gaan altijd op bezoek bij de aanvrager. Zij nemen de aanvraag op en wijzen de aanvrager ook op andere (voorliggende) voorzieningen, hulpverlening en instanties. De medewerkers werken onder geheimhouding. Leergeld maakt het geld in principe direct over naar de leverancier, dus niet naar de aanvrager.

De gemeente bespreekt met Leergeld de mogelijkheden om de huidige gemeentelijke Schoolkosten bijdrage (bestaande uit de Regeling bijkomende schoolkosten en de Leermiddelenregeling) om te vormen en te beleggen bij Leergeld. Het streven is om de uitvoering op die manier effectiever en efficiënter te maken.

Het voornemen is om de Schoolkosten bijdrage per 1 juli 2019 over te dragen en de vergoeding vanuit de Regeling bijkomende schoolkosten tot 1 juli 2019 te halveren.

Schooltoneelclub

Het Jeugdtheaterhuis richt zich met de [schooltoneelclubs](#) op kinderen die door de omstandigheden waarin zij opgroeien geen gebruik maken van culturele voorzieningen. De schooltoneelclub daagt hen uit om op een laagdrempelige manier, in de omgeving van de school, met kunst en cultuur bezig te zijn. De kennismaking met theater en toneel draagt bij aan de sociaalemotionele ontwikkeling en stimuleert de taalvaardigheid.

Project Zakgeldjongeren

In dit project van [Jong Wijk talent](#) (Libertas) leren jongeren van 12 tot 18 jaar met coaching allerlei vaardigheden zoals samenwerken, het accepteren van gezag en het voeren van een gesprek. Bovendien verdienen ze nog een zakcentje. Ook zorgt Jongwijk talent voor andere activiteiten voor kinderen en jongeren en voor meer verbinding in de wijk. Meedoen is vooral belangrijk voor jongeren die in een maatschappelijk kwetsbare positie verkeren. Ze zijn hierdoor beter voorbereid op de arbeidsmarkt en meer betrokken bij hun directe leefomgeving. Ze leren hun omgeving kennen en ze leren zich bewegen in die omgeving.

Sporttuinen

Er zijn veel kinderen die nauwelijks sporten en na school doelloos rondhangen in de wijk of bij het winkelcentrum. Ondanks dat er aanbod is van diverse organisaties, sluit dit onvoldoende aan bij de behoeften van de kinderen. Enerzijds komt dit door de kosten, anderzijds ook door de afstand en lage ouderbetrokkenheid. Voor deze kinderen creëren we midden in de wijk een 'sporttuin' waar ze een passend sportaanbod vinden. De sportverenigingen komen naar de wijk in plaats van andersom. Het streven is dat in samenwerking met de sportverenigingen in Leiden er elke dag een aanbod is van 3 verschillende sporten waar alle kinderen tot en met de basisschoolleeftijd aan deel kunnen nemen: een gevarieerd aanbod in sport en spel waar elk kind drempelloos aan kan deelnemen.

Individuele Inkomensloeslag

De [Individuele Inkomensloeslag](#) (IIT) is een jaarlijkse vrij besteedbare toeslag voor mensen die langdurig – langer dan drie jaar – een inkomen op bijstandsniveau hebben. De IIT is niet beschikbaar voor pensioengerechtigden (dat is wettelijk zo geregeld). Een alleenstaande ontvangt €400, een alleenstaande ouder €500 en gehuwden €550.²

Gemeenten moeten de IIT uitvoeren volgens art. 36 van de Participatiewet en hebben de beleidsvrijheid om te bepalen wat 'langdurig' is en welke bedragen worden verstrekt. De meeste gemeenten hanteren net als Leiden een periode van 3 jaar. De bedragen die Leiden verstrekt, liggen boven het landelijk gemiddelde.

Samenwerking met partners

Bij de bestrijding van armoede werkt de gemeente samen met diverse maatschappelijke partners en particuliere initiatieven. Het gaat hierbij vaak om stichtingen en fondsen zonder winstoogmerk, met een belangrijke rol voor vrijwilligers. Met sommige partners heeft de gemeente een subsidierelatie, andere partijen hebben 'eigen geld'. De partners richten zich op het vergroten van maatschappelijke participatie of het oplossen van acute noden of schulden en richten zich soms op een specifieke doelgroep zoals jeugd of ouderen.

De organisaties bieden laagdrempelige ondersteuning en komen binnen bij huishoudens die door de gemeente niet goed bereikt worden. Ze vormen de oren en ogen van de stad en weten wat er speelt in buurten en wijken en achter de voordeuren. Zij brengen altijd de gemeentelijke regelingen als voorliggende voorziening onder de aandacht van hun doelgroep en dragen zo bij aan een vergroting van het bereik van minimaregelingen.

² Dit zijn de bedragen die gelden in 2018.

Bij de totstandkoming van dit beleidsplan is veelvuldig met alle partners gesproken over afstemming van de activiteiten. Tijdens bijeenkomsten in het najaar van 2018 zijn gezamenlijke ambities geformuleerd (zie hoofdstuk 3). Door de veelzijdigheid in visies, missies, overtuigingen en werkwijzen lijkt het alsof de armoedebestrijding versnipperd wordt aangepakt. De partijen zijn het er echter over eens dat deze veelzijdige aanpak juist leidt tot een optimaal bereik van de doelgroep. We accepteren dat er af en toe *overlap* is in het ondersteuningsaanbod, maar proberen in samenspraak wel te voorkomen dat vergelijkbare voorzieningen op verschillende plekken tegelijkertijd worden aangevraagd en toegekend. Dit doen we bijvoorbeeld door werkafspraken te maken zoals 'Leergeld neemt toekenningen voor kinderen voor haar rekening en JGT de toekenningen voor het gezin als systeem'.

We vinden het belangrijker dat er geen *hiaten* zijn in het aanbod. Vooral het voorkómen van hiaten staat de komende tijd hoog op de gezamenlijke agenda. Onderdeel van de gezamenlijke ambitie is om elkaars aanbod beter te leren kennen en vaker naar elkaar te verwijzen. Het is niet mogelijk een sluitende registratie te maken van aanvragen en toekenningen. Vooral de privacywetgeving vormt daarbij een belemmering. Voor een aantal voorzieningen die worden verstrekt door de partners, geldt overigens dat deze worden aangevraagd door intermediairs of hulpverleners, dus niet door de inwoner zelf. Mede hierdoor wordt ongewenst shop-gedrag voorkomen.

De gemeente zal in de periode 2019-2022 regelmatig het initiatief nemen om alle samenwerkingspartners, professionals en vrijwilligersorganisaties samen te brengen. Doel is om de gezamenlijke ambitie verder uit te werken en deze te vertalen naar concrete maatregelen en werkafspraken. Ook staat nadere kennismaking centraal en wordt onderzocht of de betrokken partijen gezamenlijk de training en deskundigheidsbevordering van hun vrijwilligers/medewerkers kunnen oppakken. In samenspraak met alle partijen wordt bekeken of het zinvol is de samenwerking te bezegelen met een armoedepact.

Hieronder een overzicht van de samenwerkingspartners en een korte beschrijving van hun doelen en werkwijze. Dit is niet een uitputtend overzicht, in willekeurige volgorde.

Partner	Doel en werkwijze
Stichting HIP (Hulp in Praktijk)	Biedt praktische hulp voor mensen die (tijdelijk) geen beroep kunnen doen op een eigen sociaal netwerk en niet voldoende financiële middelen hebben.
Humanitas Netwerkcoaching / Zorgzame Buren	Hulp voor mensen die met hun probleem in een isolement zijn geraakt omdat hun persoonlijke netwerk van familie, burens, vrienden en kennissen door allerlei omstandigheden is leeg geraakt.
JES Rijnland	Kansen van kinderen en jongeren vergroten op het gebied van taalontwikkeling en sociaaleconomische ontwikkeling d.m.v. verschillende programma's.
Leiden Gezond en Wel	Mensen die met iemand anders (vanaf 55 jaar) een beweegactiviteit gaan doen of meenemen naar de eigen vereniging.
Slimme Boefjes	Organisatie die gebruikt babygoed verzamelt op de CJG's om (aanstaande) ouders met een kleine portemonnee te helpen met hun babyuitzet.
Stichting Voor Elkaar Leiden	Organiseert vrijwilligersprojecten voor kwetsbare burgers –kinderen, jongeren, gezinnen, volwassenen en ouderen.
Stichting Present Leiden	'Makelaar' in vrijwilligerswerk, biedt vrijwilligers mogelijkheid om zich in de eigen woonplaats in te zetten voor mensen die te maken hebben met

Partner	Doel en werkwijze
	armoede, een slechte gezondheid of een sociaal isolement.
Vrouw en Kind Centrum ' De Spiegeling '	Biedt cursussen en activiteiten aan voor vrouwen met allerlei verschillende culturele en etnische achtergronden die veelal op of rond het financieel minimum leven, waarbij de focus enerzijds ligt op gezelligheid en anderzijds op het ondersteunen en stimuleren van ontplooiing en persoonlijke groei.
Stichting Leiden Helpt	Leiden Helpt is een stichting die als doel heeft het helpen van mensen die minder te besteden hebben. Leiden Helpt doet dat meestal volgens maatwerk, maar organiseert bijvoorbeeld ook een Kids Week en verstrekt boodschappenpakketten rond de feestdagen.
Stichting Urgente Noden Leiden *	Financiële noodhulp verlenen aan mensen die om wat voor oorzaak dan ook de eindjes niet meer aan elkaar kunnen knopen. Zij geven hulp aan mensen die tussen wal en schip dreigen te raken.
Humanitas *	Vrijwilligers ondersteunen mensen bij het op orde brengen van de thuisadministratie.
Stichting Leergeld *	Biedt kansen aan kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar om te kunnen deelnemen aan binnen- en buitenschoolse activiteiten.
Jeugdfonds Sport & Cultuur *	Betaalt de contributie / het lesgeld voor kinderen en jongeren uit gezinnen waar te weinig geld is om te sporten, muziek te maken, te dansen, schilderen, toneel te spelen of iets anders creatiefs te doen.
Stichting Voor Elkaar *	Hulp bieden aan kwetsbare burgers in Leiden e.o. - kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen, ongeacht afkomst en levensovertuiging - uit liefde voor God en de medemens.
Voedselbank *	Helpen de armste door ze tijdelijk te voorzien van voedselpakketten.
Speelgoedbank *	Verstrekt goed, bruikbaar en soms nieuw speelgoed aan kinderen van 0 t/m 12 jaar waarvan de ouders of verzorgers tijdelijk van het laagste inkomen in de maatschappij leven.
SchuldHulpMaatje	Helpt burgers uit de financiële problemen (ook preventief), i.s.m. lokale hulpverleningsinstanties.
JobHulpMaatje	Helpt werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt aan passend werk, i.s.m. bestaande 'begeleiding naar werk trajecten'.

* Deze organisaties ontvangen subsidie van de gemeente.

Collectieve zorgverzekering

De gemeente biedt samen met zorgverzekeraar Zorg en Zekerheid de [Collectieve Zorgverzekering](#). De verzekering is een combinatie van een korting op de basisverzekering en een aanvullende verzekering waarvan de premie (grotendeels) door de gemeente wordt betaald. Ook de zorgverzekeraar geeft een korting. In hoofdstuk 2 is te lezen dat hierdoor het totale voordeel € 600 per jaar bedraagt. Er zijn drie pakketten waarvan de [premie in 2018](#) varieert van € 104,60 tot € 153,54. Bij het meest uitgebreide pakket is ook het eigen risico verzekerd.

Zoals te lezen in hoofdstuk 2 heeft de zorgverzekering een groot bereik onder de doelgroep. Naast de korting op de basisverzekering is vooral de vergoeding van de tandarts voor veel mensen een

uitkomst. De verzekering voorkomt een extra beroep op de individuele bijzondere bijstand voor medische kosten.

Jaarlijks maakt de gemeente afspraken over onder meer de dekking en de hoogte van de premie. De gemeente betaalde de afgelopen jaren standaard de volledige premie voor het eenvoudige aanvullende pakket. Bij het maken van nieuwe afspraken zal dit geen automatisme meer zijn, mede omdat we vinden dat verzekerden bewust moeten kiezen op welke manier zij verzekerd willen zijn. Mogelijk wordt in de toekomst van verzekerden een eigen bijdrage verwacht of bieden we aan om het eigen risico (deels) te vergoeden. Een goede, betaalbare verzekering voor minima blijft het uitgangspunt.

Declaratieregeling en kortingspas

De gemeente vindt het belangrijk dat iedereen mee kan doen aan culturele, sportieve of educatieve activiteiten. Bijvoorbeeld door een abonnement op een krant te nemen, naar de sportschool te gaan of een creatieve cursus te volgen.

Hiervoor bestaat de Declaratieregeling. Uit het eerder aangehaalde [onderzoek](#) blijkt dat niet goed is vast te stellen of de regeling bijdraagt aan het hoofddoel: maatschappelijke participatie. De toetsing voor toekenning vindt alleen plaats door middel van algemene voorwaarden en er wordt niet op individueel niveau gekeken of dat wat wordt aangevraagd het grootste effect heeft. Het voornemen is om de Declaratieregeling per 1 juli 2019 af te schaffen de vergoeding tot 1 juli 2019 te halveren.

In het nieuwe armoedebeleid worden nieuwe, effectievere instrumenten geïntroduceerd om de maatschappelijke participatie te bevorderen, zoals het Maatwerkbudget. Daarnaast zal in 2019 worden onderzocht of een kortingspas een meerwaarde heeft. Belangrijke voorwaarden waaraan een dergelijk instrument moet voldoen:

- Aantoonbaar bijdragen aan maatschappelijke participatie (sociaal, cultureel, sportief, creatief);
- Lage uitvoeringskosten. Leveranciers bieden korting;
- Niet-stigmatiserend. De pas moet ook toegankelijk zijn voor niet-minima.

Bijzondere bijstand

Voor de volledigheid noemen we in dit hoofdstuk de bijzondere bijstand. Gemeenten moeten bijzondere bijstand verlenen volgens artikel 35 van de Participatiewet. Bijzondere bijstand wordt verstrekt als er bijzondere omstandigheden zijn waardoor noodzakelijke uitgaven niet kunnen worden gedaan met een laag inkomen. Het is een open-eind-regeling, wat betekent dat de gemeente geen maximumbudget mag vaststellen. De gemeente heeft beperkte beleidsvrijheid bij het bepalen van de toekenningscriteria met betrekking tot inkomen en vermogen. De bijzondere bijstand gaat uit van maatwerk. Gemeenten mogen wel beleidsregels opstellen. Hiermee wordt bewerkstelligd dat de beoordeling van de persoonlijke omstandigheden en de kosten die kunnen worden vergoed, tot op bepaalde hoogte toch worden gestandaardiseerd. Dit bevordert de rechtsgelijkheid, rechtszekerheid en de doelmatigheid van de uitvoering. De [Beleidsregels bijzondere bijstand en minimaregelingen](#) worden gepubliceerd op [overheid.nl](#).

De bijzondere bijstand gaat net als het nieuwe Maatwerkbudget uit van maatwerk. Dat kan er in theorie toe leiden dat vanuit beide regelingen bijvoorbeeld een wasmachine wordt vergoed. Om dit te voorkomen, zullen afwegingskaders, beleidsregels en werkinstructies worden gemaakt en afgestemd. Een minimum aan bureaucratie blijft echter een belangrijk uitgangspunt.

Bevorderen van het gebruik van voorzieningen

In hoofdstuk 2 is te lezen dat niet alle regelingen ter bestrijding van armoede en schulden even goed gebruikt worden. Dit geldt voor zowel gemeentelijke voorzieningen als landelijke regelingen zoals de zorg- en huurtoeslag.

Vooraf *werkende* minima maken weinig gebruik van voorzieningen voor minima. Alle Leidse minimaregelingen zijn ook voor werkende minima toegankelijk. Dat is bij wet geregeld. De gemeente vindt het zeer onwenselijk dat werkende minima minder gebruikmaken van onze voorzieningen dan bijvoorbeeld bijstandsgerechtigden, omdat hiermee sprake is van een armoedeval en onterecht het beeld ontstaat dat je als bijstandsgerechtigde beter af bent dan als werkende.

De gemeente zal extra inzetten op het bevorderen van het gebruik van voorzieningen voor minima, en voor werkende minima in het bijzonder. Dit doen we als volgt:

- **Eenvoudige en laagdrempelige aanvraagprocedures.** Bij veel regelingen wordt de aanvraag gedaan tijdens een gesprek. Het accent komt meer te liggen op de doelmatigheid in plaats van de rechtmatigheid. Dit betekent dat de aanvrager minder bewijsstukken en andere gegevens hoeft aan te leveren. Wanneer gegevens al bekend zijn bij de gemeente, worden deze niet opnieuw opgevraagd.
- **Maatschappelijke partners** zoals stichtingen, fondsen, scholen, DZB, Kamer van Koophandel, de (grotere) werkgevers, huisarts, UWV, sociale wijkteams en jeugd- en gezinsteam en woningcorporaties worden periodiek geïnformeerd over voorzieningen voor mensen in armoede.
- **Publieksvoorlichting.** De doelgroep en intermediairs wordt geïnformeerd via gemeentebladen, huis-aan-huisbladen en regionale nieuwszenders, sociale media en de gemeentelijke website.
- Via het project **Snelle Hulp Bij Schulden** worden financiële problemen gemeld door onder meer de woningcorporaties, zorgverzekeraar en Sociale Verzekeringsbank. De doelgroep wordt geholpen bij het aanvragen van gemeentelijke voorzieningen en landelijke toeslagen.
- In het **Preventieplan** zijn diverse activiteiten benoemd waarbij de doelgroep vroeg in beeld komt en wordt gewezen op voorzieningen voor mensen in armoede. Speciale aandacht is er daarbij voor onder meer laaggeletterden en mensen met een licht verstandelijke beperking.

5. Jaarbegroting

De jaarlijkse begroting is als volgt:

Activiteit	Per jaar
Individuele bijzondere bijstand	2.000.000
Maatwerkbudget incl. uitvoeringskosten	600.000
Stg. Leergeld / Schoolkostenbijdrage	650.000
Kortingspas / declaratieregeling	739.920
Totaal bijzondere bijstand / minimaregelingen	3.989.920
Collectieve zorgverzekering Minima (CZM)	2.059.315
Kindgericht armoedebeleid (Klijnsmagelden)	555.984
Kwijtschelding heffingen (via bijstand)	15.105
Verstrekkingen in natura	50.350
Saldo leenbijstand	-324.121
Subsidies (excl. Leergeld)	326.060
Totaal verstrekkingen	6.672.613
Uitvoering Individuele bijzondere bijstand	293.911
Uitvoering Minimaregelingen (excl. Maatwerkbudget)	200.000
Totaal uitvoeringskosten	493.911
Totaal armoedebeleid	7.166.524

Het totaalbedrag voor verstrekkingen is hetzelfde als begroot in 2018.³

In 2017 en 2018 was er jaarlijks een overschrijding van de begroting van circa € 1,5 miljoen. Vooral de *Declaratieregeling* (bijna € 1,7 miljoen in 2018), *beschermingsbewind* (ca. € 900.000 in 2018) en de collectieve zorgverzekering (€ 2,1 miljoen in 2018 tegen € 1,3 miljoen in 2013) drukken steeds zwaarder op de begroting.

Met de in dit beleidsplan voorgestelde maatregelen verwachten we de begroting niet te overschrijden. De belangrijkste knoppen waar we aan draaien zijn de verstrekkingen en de collectieve zorgverzekering. Door de meer generieke voorzieningen zoals de Declaratieregeling en de Schoolkostenbijdrage te vervangen door maatwerk via bijvoorbeeld het Maatwerkbudget en Stichting Leergeld verwachten we minder, maar *gerichtere* verstrekkingen te doen. De budgetten voor het Maatwerkbudget en Leergeld worden gemaximeerd. Indien de budgetten niet toereikend blijken, kunnen de uitvoerende partijen hierover in overleg treden met de gemeente. In overleg met de zorgverzekeraar bekijken we of de gemeentelijke bijdrage verlaagd en/of anders ingezet kan worden, bijvoorbeeld door het eigen risico (deels) te compenseren in plaats van de aanvullende zorgpremie volledig te vergoeden.

Op het gebied van beschermingsbewind verwachten we geen forse bezuiniging te realiseren. In 2018 is een project gestart waarbij samen met bewindvoerders en de rechtbank wordt bekeken hoe de kosten van beschermingsbewind kunnen worden teruggedrongen. Voorlopige conclusie is dat de gemeente erg weinig invloed heeft op de kosten.

³ Indexering niet meegerekend.

De uitvoeringskosten zullen op termijn dalen, omdat de externe partijen (waaronder Leergeld, SWT's en JGT's) per aanvraag minder uitvoeringskosten maken. In de eerste jaren zullen er nog wel frictiekosten zijn, mede omdat de gemeentelijke personeelskosten niet direct vervallen. In 2019 bedragen de uitvoeringskosten inclusief frictiekosten naar verwachting € 493.911.

Tot slot, er is in 2018 een financieel schot om het sociaal domein gezet. Als de in dit hoofdstuk gepresenteerde financiële verwachtingen rondom het veranderde armoedebeleid anders uitpakken, dan moet dat worden opgevangen binnen het sociaal domein.